

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра історії

Україна в контексті історичного розвитку Європи

ЗВ 4

Галузь знань 18 Виробництво та технології
Спеціальність 186 Видавництво та поліграфія

Курс	1
Семестр	1 / 2

Освітньо-професійна програма Технології видавництва та поліграфії
Статус Вибіркова дисципліна
Форма навчання Денна
Семестровий контроль Залік

ECTS	2
Годин	60

Розподіл годин

Аудиторні години		Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Семестровий контроль
Лекції	Семінари			
семестр (1/ 2 КМ)				
18	18	24		Залік
1 години на тиждень	1 година на тиждень			
18	18	24		

Гарант освітньої програми Завідувач кафедри історії Голова методичної комісії
 _____ Т.Ю. Киричок _____ С. О. Костилева _____ А. В. Кваско
 «__» _____ 2019 «__» _____ 2019 р. «__» _____ 2019 р.
 р.

Поточна редакція від __ грудня 2019 р.

Інформація про викладачів

	Лекції	Семінарські
семестр (1/2 КМ)		
ПІБ	Кізлова Антоніна Анатоліївна	Кізлова Антоніна Анатоліївна
Посада	доцент	доцент
Вчене звання	немає	немає
Науковий ступінь	кандидат історичних наук	кандидат історичних наук
e-mail	ant_kiz@ukr.net	ant_kiz@ukr.net

Позначки та скорочення

ЗК – загальні компетентності

ЗН – знання

КМ – кредитний модуль

НД – нормативний документ

УМ – уміння

ФК – фахові компетентності

СЗ – семінарське заняття

Анотація навчальної дисципліни

Основне завдання викладення дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» у вищих навчальних закладах України є формування у студентів історичного мислення, розуміння історичних етапів, усвідомлення особливого і спільного в історичному розвитку України та країн Європи

В процесі досягнення цієї мети студенти мають одержати достатній рівень знань з

- історичної ролі України у європейському просторі.
- Української історії у соціально-економічній, політичній та духовній сфері, як системи видозмінюваних цінностей та орієнтацій, у тісних взаємозв'язках з європейською традицією.
- Про те як у різні, часом непрості часи історичної минувшини плекалася самобутня традиція України, як на ній позначалися особливості історичного розвитку країн Європи.
- щодо історичного минулого України та її культуру як стратегічного ресурсу у сучасному світі глобалізації та ствердження інформаційного суспільства.
- важливості спадковості культурної традиції України у широкому сенсі – відкритість до світу, відсутність боязні чужого, гуманізм.

По закінченню модуля студенти мають одержати достатній рівень знань з

- основних подій і дат українського та європейського історичного минулого;
- особливостей соціально-економічного, політичного і духовного життя України на різних історичних етапах у тісних взаємозв'язках з країнами Європи;
- соціально-економічних та політичних процесів в Україні у порівнянні з європейськими на різних етапах історичного розвитку, історії зв'язків України та європейського світу;
- основних напрямів внутрішньої та зовнішньої політики української держави, інтеграції України до європейських структур

Силабус навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» розроблений на основі принципу конструктивного вирівнювання (constructive alignment), що дає змогу передбачити необхідні навчальні завдання та активності, які потрібні студентам для досягнення очікуваних результатів навчання, а потім спроектувати навчальний досвід так, щоб максимально збільшити можливості студентів досягти бажаних результатів.

Під час навчання й для взаємодії зі студентами застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

- 1) методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);
- 2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання (дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл і ін.);
- 3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять. Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-форум, інтернет-семінар і ін.).

Місце навчальної дисципліни в програмі навчання

Вивчення та викладання навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» розглядається як органічна частина процесу формування спеціаліста, володіння якою дозволяє реалізувати такі аспекти професійної діяльності, як

- визначати місце України у загальноєвропейському суспільно-політичному процесі;
- аналізувати внесок України в історію європейської цивілізації;
- визначати політичні і культурні зв'язки України з країнами Європейського Союзу на сучасному етапі;
- опанувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації

у англичан прописано - своєчасне ознайомлення з новими технологіями та досягненнями в розвитку науки і техніки, встановленню контактів з закордонними фірмами та підприємствами, що забезпечує підвищення рівня професійної компетентності спеціаліста.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна ЗВ 4 «Україна в контексті історичного розвитку Європи» забезпечує такі дисципліни: ЗВ 5 «Засади усного професійного мовлення (риторика)», ЗВ 6 «Вступ до філософії», ЗВ 7 «Соціальна психологія»

Необхідні та одержувані навички

Для освоєння та вивчення дисципліни, а також для підготовки до семінарських занять - є базові знання з всесвітньої історії, історії України та інших гуманітарних дисциплін, набуті учнями в середній школі.

Після засвоєння навчальної дисципліни студенти одержують наступні навички:

- навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою;
- підготовкою доповідей до XXXXXXXX, ведення обговорення та дискусій;
- визначати історичну конкретність, своєрідність українського історичного процесу, його місце в європейському історико-суспільному контексті;
- аналізувати суспільно-економічні й політичні процеси в Україні у порівнянні з європейськими країнами на різних етапах історичного розвитку;
- аналізувати й узагальнювати історичний матеріал;
- орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного світу

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність

. здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у видавництві та поліграфії або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ природничих, гуманітарних, соціальних наук, розвитком уявлення студентів про вплив поліграфії в Україні на політичні і культурні зв'язки України з країнами Європейського Союзу на сучасному етапі а також для переосмислення наявних та накопичування нових знань щодо опанування моделей толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації

Текст надано ВПИ для корекції під нашу НД

1.1. Згідно з освітньою програмою метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:

інтегральної компетентності — здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у видавництві та поліграфії або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ природничих наук із формуванням хімічного мислення, розвитком уявлення студентів про фізико-хімічні основи поліграфії для переосмислення наявних та накопичування нових знань й характеризується комплексністю та невизначеністю умов; підкоригуйте під своє

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 4	Здатність критично оцінювати й переосмислювати накопичений досвід (власний і чужий), аналізувати свою професійну й соціальну діяльність.
ЗК 6	Здатність використовувати у професійній діяльності базові знання в галузі природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук.
ЗК 9	Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.
ЗК 10	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.
ЗК 12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК8	Здатність розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні, правові та комерційні чинники, що впливають на реалізацію технічних рішень у видавництві та поліграфії.
-----	---

Програмні результати навчання

ЗНАННЯ

ЗН 1	Знання про джерела інформації, про предметну галузь, про способи застосування нових знань у професійній діяльності.
ЗН 2	Знання способів розширення власного кругозору та постійного підвищення професійної кваліфікації.
ЗН 4	Знання методів та способів навчання; методів самоосвіти .
ЗН 6	Знання концептуальних та системних основ природничих, фундаментальних, гуманітарних, соціальних наук
ЗН 20	Знання загальних принципів аналізу, дослідження, узагальнення і представлення результатів професійної діяльності у формі рефератів, презентацій, проектів, звітів тощо.

УМІННЯ

УМ 2	Уміння адаптуватися до зростання потоків інформації і розуміти необхідність професійного зростання.
УМ 10	Уміння здійснювати пошук, систематизацію й аналіз інформації.

Предметні результати навчання

Україна в контексті історичного розвитку Європи

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) та освітньо-професійними програмами (ОПП) студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

Це прописано в анотації до Н/Д що ми подаємо до 1 корпусу і воно не може відрізнятись у даному документі від щорічної наданої інформації по Н/Д!!!

ЗНАННЯ:

- основних подій і дат українського та європейського історичного минулого;
- особливостей соціально-економічного, політичного і духовного життя України на різних історичних етапах у тісних взаємозв'язках з країнами Європи;
- соціально-економічних та політичних процесів в Україні у порівнянні з європейськими на різних етапах історичного розвитку, історії зв'язків України та європейського світу;
- основних напрямів внутрішньої та зовнішньої політики української держави, інтеграції України до європейських структур.

УМІННЯ:

- визначати історичну конкретність, своєрідність українського історичного процесу, його місце в європейському історико-суспільному контексті;
- аналізувати суспільно-економічні й політичні процеси в Україні у порівнянні з європейськими країнами на різних етапах історичного розвитку;
- аналізувати й узагальнювати історичний матеріал;
- орієнтуватися в культурному та духовному контекстах сучасного світу

ЗНАННЯ:

- основних подій українського та європейського історичного минулого;
- історію зав'язків України та європейського світу;
- особливостей розвитку соціально-економічних та політичних процесів в Україні та їх відмінні та спільні риси з аналогічними подіями у європейських державах на різних етапах історичного існування;
- досягнень української культури як складової загальноєвропейської культури;
- внеску Київської політехніки у розвиток світової науки і техніки.

УМІННЯ:

- аналізувати й узагальнювати історичний матеріал у певній системі; порівнювати, оцінювати історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань;
- визначати історичну конкретність, своєрідність українського історичного процесу, його місце в європейському історико-суспільному контексті;
- застосовувати метод критичного аналізу щодо оцінки суспільно-економічних та політичних перетворень в Україні, порівнюючи їх з європейськими країнами на різних етапах історичного розвитку;
- розглядати культурні явища сучасності у перспективі та ретроспективі, в історичних рамках
- визначати основні проблемні питання у стосунках України і європейських держав.

Перелік тем, завдання та терміни виконання

Перелік тем, контрольні заходи та терміни виконання основних завдань оголошуються студентам на першому занятті.

№ п/п	Тема	Основні завдання	
		Контрольний захід	Термін виконання
Розділ 1. Давня Європа та епоха середньовіччя			
1	<i>Тема 1.1.</i> Доісторична Європа. <i>Вступ.</i> «Україна в контексті історичного розвитку Європи» як навчальна дисципліна, методологія та джерела.		
2	<i>Тема 1.2.</i> Епоха античності	СЗ 1	2 тиждень
3	<i>Тема 1.3.</i> Народження Європи: політичні та соціально-економічні чинники формування спільного європейського простору (V–IX ст.)	СЗ 2	4 тиждень
4	<i>Тема 1.4.</i> Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях.	СЗ 3	6 тиждень
Розділ 2. Європа в епоху Нової історії			
5	<i>Тема 2.1..</i> Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі	СЗ 4	8 тиждень
6	<i>Тема 2.2..</i> Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в XIX ст. Народження націй.	СЗ 5	10 тиждень
Розділ 3. Україна і Європа в епоху Новітньої історії			
7	<i>Тема 3.1..</i> Світові війни та післявоєнний світ..	СЗ 6	12 тиждень
		СЗ 7	14 тиждень
8	<i>Тема 3.2..</i> Сучасна Україна в процесі загальноєвропейського розвитку	СЗ 8	16 тиждень
Розділ 4. Київський політехнічний інститут в контексті науково-технічного розвитку Європи			
9	<i>Тема 4.1..</i> Київська Політехніка в умовах розгортання інформаційного суспільства: виклики нової епохи	СЗ 9	18 тиждень
Семестрове індивідуальне завдання не заплановано			

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-сть	Всього
Семестровий (кредитний) модуль					
1.	Семінарські заняття (доповідь)	64	8	8	64
2.	Експрес-контрольні	18	6	3	18
3	Робота на семінарі Ніяких конспектів !!!	18	2	9	18
	Всього				100

Результати виконання завдань (**доповідь на семінарі, експрес контроль**) оголошуються кожному студенту окремо у присутності або в дистанційній формі та супроводжуються оціночними листами, в яких студенти можуть побачити свою оцінку за певними критеріями, а також позначення основних помилок та коментарі до них.

Семестрова атестація студентів

Обов'язкова умова допуску до заліку		Критерій
1	Поточний рейтинг	$RD \geq 40$

Максимальна сума балів становить 100. Необхідною умовою допуску до заліку є набрання понад 40 балів за всі види роботи. Для отримання заліку з кредитного модуля «автоматом» потрібно мати рейтинг не менше за 60 балів та **підготувати не менше однієї доповіді на семінарське заняття.**

Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг, менший за 60 балів, а також ті, хто хоче підвищити свою оцінку, виконують залікову контрольну роботу, яка складається з двох теоретичних питань максимум по 50 балів за кожне.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру та під час складання заліку переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

Рейтингові бали, RD	Оцінка за університетською шкалою
$95 \leq RD \leq 100$	Відмінно
$85 \leq RD \leq 94$	Дуже добре
$75 \leq RD \leq 84$	Добре
$65 \leq RD \leq 74$	Задовільно
$60 \leq RD \leq 64$	Достатньо
$RD < 60$	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

Політика навчальної дисципліни

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів (складання карт, схем, таблиць, презентацій) з дисципліни (не більше одного разу за семестр).	5–6 балів,	Відсутність без поважних причин на семінарському занятті або на лекції	- 2 бали
відвідування музеїв і використання в роботі над курсом музейного матеріалу (не більше одного разу за семестр)	6 балів,	Замініть на Не підготовка доповіді до семінарського заняття без поважних причин	- 2 бали
участь у студентській науковій конференції (не більше одного разу за семестр)	7 балів,		
участь у факультетській або університетській олімпіаді (не	7 балів,		

Україна в контексті історичного розвитку Європи

більше одного разу за семестр)			
--------------------------------	--	--	--

Відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для підготовки доповідей на семінарські заняття. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Пропущені контрольні заходи

Контрольних заходів з навчальної дисципліни не заплановано.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації		8-ий тиждень	14-ий тиждень
Семестровий (кредитний) модуль			
Умови отримання атестації	Поточний рейтинг	≥ 20 балів	≥ 40 балів

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна «Україна в контексті історичного розвитку Європи» може викладатися для студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою

Враховуючи специфіку навчальної дисципліни, деякі поняття та навчальний матеріал вивчаються на англійській мові (фрагментарно). Також у процесі викладання навчальної дисципліни використовуються відеоматеріали на англійській мові (переклад на українську мову за допомогою субтитрів для полегшення сприйняття матеріалу).

Україна в контексті історичного розвитку Європи

Враховуючи студентоцентризований підхід, за бажанням студентів, допускається вивчення матеріалу за допомогою англomовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний **захист доповіді** може бути проведений у Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка (за попередньою згодою).

Рекомендована література

Базова навчальна література

1. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. / Ю.І.Терещенко. К.: Перун, 1996. 496 с.
2. Горелов М.Є. Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. К.: ЕксОб, 2005. 631 с.
3. Історія України (соціально-політичні аспекти): навчальний посібник / За ред. Б. П. Ковальського. У 4-х ч. Ч. 1. К. : НТУУ «КПІ», 2003. 100с.; Ч. 2. К. : НТУУ «КПІ», 2003. 139 с.; Ч. 3. К. : НТУУ «КПІ», 2006. 126 с.
4. Історія України XX О.О поч. XXI століття: навч. посіб. / За заг. ред. В. А. Смолія. К. : Знання, 2004. 582 с.
5. Кузь О. М., Коротков Д. С. Геополітика: конспект лекцій. Харків : ХНЕУ, 2008. 180 с.
6. Наливайко Д.С. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі. К.: Основи, 1998. 578 с.
7. Всесвітньо відомі вчені – засновники науково-педагогічних шкіл НТУУ "КПІ": Електронний ресурс [режим доступу:] http://kpi.ua/kpi_people
8. Згуровський М.З. Киевские политехники – пионеры авиации, космонавтики, ракетостроения. 3-е изд., перероб. та допов. К.: НТУУ «КПІ», 2015. 338 с.
9. Костишева С.О. Історія КПІ крізь призму інститутської преси. Рік 1929. К. : НТУУ "КПІ" ВПІ ВПК "Політехніка", 2011. 105 с.
10. История Национального технического университета Украины "Киевский политехнический институт": Електронний ресурс [режим доступу:] <http://kpi.ua/ru/about/history>

Допоміжна навчальна література

16. Археологія України. Курс лекцій / ред. Залізняк Л. Л. К. : Либідь, 2005. 504 с.
17. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 1. Стародавня Греція: Підручник / В.О.Балух. — Чернівці: Наші книги, 2007. 656 с.
18. Баран З. А., Кипаренко Г. М., Мовчан С. П., Швагуляк М. М. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. Львів: Афіша, 2005. 288 с.
19. http://shron1.chtyvo.org.ua/Baran_Zoia/Novitnia_istoriia_krain_Zakhidnoi_Yevropy_ta_Pivnichnoi_Ameryky_1918-1945_rr.pdf
20. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. К., 1991. http://shron1.chtyvo.org.ua/Baran_Volodymyr/Pokhodzhennia_slovian.pdf
21. Віднянський С.В. , Мартинов А.Ю. Еволюція зовнішньої політики України (1991–2006 рр.) // Український історичний журнал. - 2006. № 4. С. 32-51
22. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=IDP=&S21STR=journal_2006_4_32

23. Давня історія України [Текст] : в 3 т. / ред. кол. П. П. Толочко [та ін.] ; НАН України, Ін-т археол. К. : Наукова думка, 1997.
24. Т. 3 : Слов'яно- Руська доба / Ю. С. Асєєв [та ін.] ; ред. П. П. Толочко. - [Б. м.] : [б.в.], 2000. - 695 с.
http://chtyvo.org.ua/authors/Tolochko_Petro/Davnia_istoriia_Ukrainy_Tom_3_Sloviano-ruska_doba/
25. Давня історія України: в 3-х томах [Текст] / Голова ред. кол. П.П. Толочко. - К.: Наукова думка. - ISBN 966-00-0009-X. Том 1: Первісне суспільство / Відповід. ред. В.Н. Станко. 1997. 560 с.
http://chtyvo.org.ua/authors/Tolochko_Petro/Davnia_istoriia_Ukrainy_Tom_1_Pervisne_suspilstvo/
26. Давня історія України: в 3-х томах [Текст] / Голова ред. кол. П.П. Толочко. К. : Наукова думка. - ISBN 966-00-0009-X. Том 2 : Скіфо-антична доба / Відповід. ред. С.Д. Крижицький. - 1998. - 496 с.
http://chtyvo.org.ua/authors/Tolochko_Petro/Davnia_istoriia_Ukrainy_Tom_2_Skifo-antychna_doba/
27. Зеркалов Д.В. НТУУ «КПІ». Минуле і сьогодення [Електронне видання] Монографія. К.: «Основа». 2012. 735 с.
28. http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/ntuu_kpi._minule_i_sogodennya._monografiya.pdf
29. Зубар В.М. Античний світ Північного Причорномор'я: Нариси історичного та соціально-економічного розвитку / В.М. Зубар, Є.А. Ліньова, Н.О. Сон. – К.: Вид-во ім. О.Теліги., 1999. 320 с.
30. Из истории Киевского политехнического института: сборник документов и материалов / сост. Бондаровская Э. М., Горбунова М. И., Куш Е. М.; ред. Лось Ф. Е. — К.: Изд-во Киевского ун-та, 1961. Т.1: 1898–1917 гг. 1961. – 387 с.
31. Ігор Шевченко. Україна між Сходом і Заходом: Нариси з історії культури до початку 18 століття / авторизований перекл. Марія Габлевич, наук. ред. Андрій Ясіновський, вид. 2-е, випр. і доповн. Львів: Видавництво УКУ, 2013. – 289 с.
32. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.) : курс лекцій / за ред. В.І. Ярового. http://library.kpi.ua:8991/F?func=find-b&request=000128010&find_code=SYS
33. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст. Валерій Яровий Посібник
34. http://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoria_zakhidnykh_ta_pivdennykh_slovian_u_XX_st/
35. Історія західноєвропейського середньовіччя. Хрестоматія / Упоряди. М. О. Рудь. К., 2005. http://library.kpi.ua:8991/F?func=find-b&request=000177562&find_code=SYS
36. Історія КПІ. Електронний ресурс [режим доступу:] <http://kpi.ua/almamater>
37. Історія України (етносоціальні та державотворчі аспекти): конспект лекцій для студ. усіх спеціальностей та форм навчання / В. Ф. Панібудьласка й ін. — К. : КНУБА, 2007. — 56 с.
38. Історія України (соціально-політичні аспекти): Хрестоматія / Автор-упорядник С. О. Костишева. К.: НТУУ «КПІ», 2009. 338 с.
39. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. : Навчальний посібник / Керівник авторського колективу В.М. Литвин. К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. 671 с.
40. Історія України: Джерельний літопис. К.: КВЦ, 2012. 832 с.
41. Історія України: Хрестоматія: у 2-х ч. Вид. 2-ге перероб. і доп. / Упор. С. М. Клапчук (керівник), Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. К.: ІЗМН, 1996. Ч. 1. 372 с.; Ч. 2. 336 с.
42. Історія Центрально-Східної Європи: посібник / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. 660 с.

43. Калакура Я.С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я.С.Калакура, О.О.Рафальський, М.Ф.Юрій. К.: ПІЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2015. – 496 с.
44. Климовський С., Сварник І., Войтович Л., Ващук Д., Блануца А., Черкас Б. Україна: литовська доба 1320-1569. Вид. 2-ге, переробл. / відп. ред. Ю. Ференцева. К.: ТОВ "Балтія-Друк", 2017. 176 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0012932
45. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Станом на 1 жовтня 2011р. Х.: Фактор, 2011. 128 с.
46. Моммзен Т. История Рима http://www.archaeology.ru/Download/Mommsen/Mommsen_Istoriya_Rima.pdf
47. Наливайко Д.С. Україна очима Заходу / Дмитро Наливайко. 2-е вид., доп. К.: Грамота, 2008. 784 с.
48. Павленко Ю.В. Передісторія давніх Русів у світовому контексті. К.: Фенікс, 1994. 400 с.
49. Півторак Г. И. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt.htm>
50. Політична історія України: навчальний посібник / За ред. В. І. Танцюри. К. : Академія, 2001. 488 с.
51. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. Т. 2. Від середини XVII століття до 1923 року. — Вид. 4-те, стереотип. / Полонська-Василенко Н. К. : Либідь, 2002. 608 с.
52. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна: навч. посіб. / авт. та упоряд.: О. Кісь та ін.; голов. ред. П. Кендзьор. Львів : ЗУКЦ, 2012. 332с.
53. Світлична В. В. Історія України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. — Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. К.: Каравела; Львів: Новий Світ: 2000, 2002. 304 с.
54. Семчишин М. Тисяча років української культури: історичний огляд культурного процесу / Мирослав Семчишин. 2-е вид. К.: Друга ріка, МП Фенікс, 1993. 550 с.
55. Ставнюк В. Греція в архаїчний період. Утворення античного грецького поліса. https://www.academia.edu/35435549/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%92._%D0%93%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B2_%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B0%D1%97%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4._%D0%A3%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%81%D0%B0
56. Ставнюк В.В. Становлення афінського поліса. К.: «Аквілон-Плюс», 2005. 216 с. https://www.academia.edu/34762925/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%92.%D0%92._%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%90%D1%84%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%81%D0%B0_Stavniuk_V._The_Evolvement_of_the_city-state_of_Athens.pdf
57. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 1 / Пер. з англ. В. Шовкуна. — К.: Основи, 1995. С. 46–53, 89–170.
58. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 2 / Пер. з англ. В. Митрофанова, П. Тарашука. — К.: Основи, 1995. С. 146–178.
59. Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / За ред. докт. іст. наук, проф. А.І.Кудряченка. К.: Фенікс, 2011. 632 с.

60. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 8: Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна / За заг. ред. В. Смоля. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 304 с.
61. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0005625
62. Українське суспільство на шляху перетворень: західна інтерпретація / За ред. В. Ісаїва. К.: Академія, 2004. 362 с.
63. Чухліб Т. В. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648–1714 рр. К., Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України, 2003. 518 с. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0001715
64. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. М., 2004. С. 1–13.
65. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: АСТ, 2003. С. 5–35.